

čepel k bázi nepatrně zúžená nebo nezúžená, a proto listky dol. i prostředních párů ± stejně velké (nebo nanejvýš nejdolejší o málo menší, ale i tehdy delší než 2 cm); řapík ± zdělí čepel, která za čerstva po rozemnutí nevoní po citrónu; výtrusnicové kupky ± uprostřed mezi stř. žilkou a dolů ohrnutým okrajem úkrojků; oddenek dlouhý, plazivý 2. *Thelypteris*

1. *Lastrea* BORY — pérnatec

Lastrea BORY Dict. Class. Hist. Natur. 6: 588, 1824. — Syn.: *Oreopteris* HOLUB Folia Geobot. Phytotax. 4: 46, 1969. Lit.: HOLUB J. (1969): *Oreopteris*, a new genus of the family Thelypteridaceae. Folia Geobot. Phytotax. 4: 33–53. — HOLLTUM R. E. (1981): The genus *Oreopteris* (Thelypteridaceae). Kew Bull. 36: 223–226.

Vytrvalé byliny. Oddenek krátký, silný, přímý nebo vystoupavý. Listy v růžici; čepel jednoduše zpeřená, nejdolejší páry lístků značně redukováné, nápadně malé; fertilní úkrojky ploché. Výtrusnicové kupky ± těsně při jejich okraji; ostěry ledvinité, malé, záhy opadavé. Výtrusy křídlaté, výrazně sítkované, hnědé. — 3 druhy v Eurasii a Severní Americe.

1. *Lastrea limbosperma* (ALL.) HEYWOOD — pérnatec horský Tab. 20/1

Lastrea limbosperma (ALLIONI) HEYWOOD Catal. Pl. Vascul. Hisp. 1: 7, 1961. — Syn.: *Polypodium limbospermum* ALL. Auctuar. Fl. Pedem. 49, 1789. — *Thelypteris limbosperma* (ALL.) H. P. FUCHS Amer. Fern J. 48: 144, 1959. — *Oreopteris limbosperma* (ALL.) HOLUB Folia Geobot. Phytotax. 4: 48, 1969. — *Polypodium oreopteris* EHRH. Beitr. Naturk. 4: 44, 1789. — *Polystichum oreopteris* (EHRH.) BERNH. J. Bot. (Schrader) 1799/1:305, 1799. — *Aspidium oreopteris* (EHRH.) SWARTZ J. Bot. (Schrader) 1800/2: 35, 1801. — *Lastrea oreopteris* (EHRH.) BORY Dict. Class. Hist. Natur. 6: 588, 1824. — *Nephrodium oreopteris* (EHRH.) DESV. Mém. Soc. Linn. Paris 6: 257, 1827. — *Phegopteris oreopteris* (EHRH.) FÉE Gen. Fil. 243, 1852. — *Dryopteris oreopteris* (EHRH.) MAXON Proc. U. S. Nat. Mus. 23: 638, 1901. — *Thelypteris oreopteris* (EHRH.) SLOSSON in RYDB. Fl. Rocky Mount. 1043, 1917. — *Polypodium montanum* VOGLER Diss. Polyp. Mont. 4. 1781 non LAM., nom. illeg. — *Polystichum montanum* (VOGLER) ROTH Arch. Bot. 2/1: 106, 1799. — *Aspidium montanum* (ROTH) ASCHERS. Fl. Brandenb. 1: 922, 1864 non SWARTZ, nom. illeg. — *Nephrodium montanum* (ROTH) BAKER in HOOKER et BAKER Syn. Fil. 271, 1866–1867. — *Dryopteris montana* (ROTH) O. KUNTZE Rev. Gen. Pl. 2: 813, 1891.

Exsikáty: Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 407/1, II. — PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 1305. — Extra fines: DOMIN et KRAJINA Fl. Českoslov. Exs., no 7. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 294. — Fl. Exs. Bavar., no 399. — Fl. Rom. Exs., no 1421. — MAGNIER Fl. Select. Exs., no 740.

Oddenek přímý nebo vystoupavý, hustě pokrytý zbytky bází odumřelých listů, v mládí s hnědými, vejčité kopinatými plevinami. Listy 30–100 (–120) cm dl., téměř přímé, v nálevkovité růžici, jednoduše zpeřené, na podzim odumírající; čepel listů v obrysu kopinatá nebo obkopinatá k oběma koncům (a zejména k bázi) klínovitě zúžená, na rubu i v dospělosti hustě žlutavě nebo hnědavě žláznatá a kromě toho alespoň v mládí na rubu lístků krátce bělavě chlupatá a na větenu spoře plevinatá, světle zelená; listky v (15–) 20–30 párech, u 3–7

nejdolejších párů vejčité trojúhelníkovité, nápadně menší než ostatní (jen 1,0–2,5 cm dl.), prostřední 5–12 (–15) cm dl., v obrysu úzce kopinaté, peřenoklané až peřenosečné, s (10–) 15–25 páry z široké báze podlouhlých, celokrajných nebo ± vroubkovaných, tupých nebo poněkud zašpičatělých úkrojků; okraje úkrojků ploché nebo v mládí mírně zvlněné; řapík zdělí $\frac{1}{10}$ – $\frac{1}{4}$ čepel, s roztroušenými hnědými kopinatými plevinami. Výtrusnicové kupky umístěné ± těsně při okraji plodných úkrojků, okrouhlé, za zralosti vzájemně sblížené; ostěry ledvinité, malé, zubaté, připojené k žilce jen ve svém výkroju, brzy opadavé. VII–IX. Hkf.

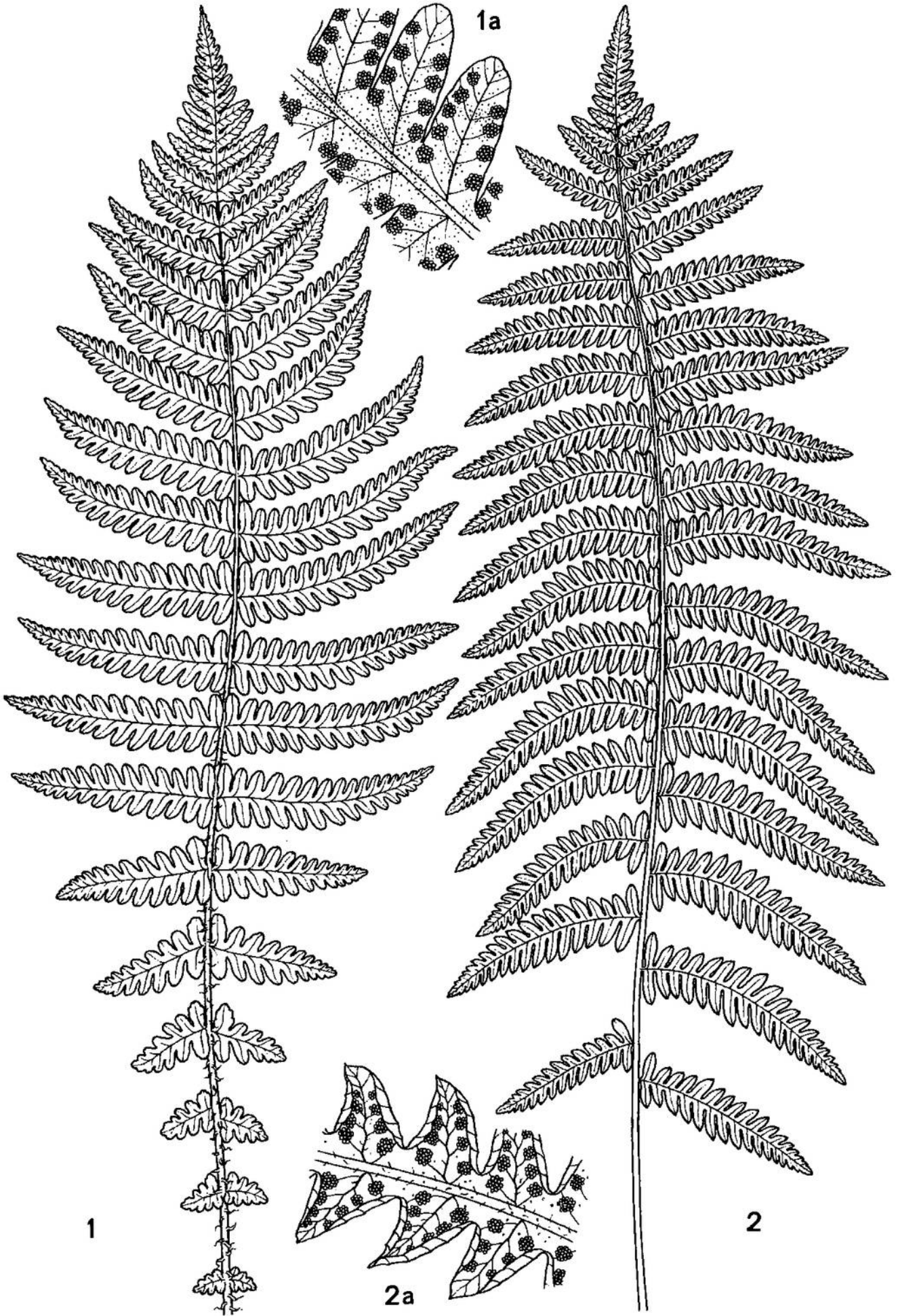
2n = 68 (extra fines)

Ekologie a cenologie: Stinné podhorské a horské lesy, příkopy podél lesních cest (mnohdy i ve smrkových monokulturách), stinné lesní rokle, paseky, horské nivy a kapradinové hole. Optimum ve fytoocenózách svazů *Piceion excelsae* a *Adenostyilion*. V nižších polohách většinou v bažinatých olšinách (svaz *Alnion glutinosae*) a u lesních potoků (podsvaz *Alnion glutinoso-incanae*).

Rozšíření v ČR: Těžiště výskytu v oreofytiku; v mezofytiku značně mezerovitě (převážně jen v jeho vyšších polohách a klimaticky chladnějších a vlhčích územích), v termofytiku velmi vzácně. Souvisleji jen místy v submontánním až supramontánním stupni; v suprakollinním stupni vzácně, v planárním ojediněle (min.: Vracov u Bzence 190 m; max.: Krkonoše, Úpská jáma, ca 1 400 m, Hrubý Jeseník, Velká Kotlina, ca 1 350 m). — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 40.

T: 6. Džbán, 18b. Dolnomor. úv. (bor Moraště u Vracova). — M: 23. Smrč., 26. Čes. les, 28. Tep. vrchy, 31. Plz. pah., 34. Plán. hřeb., 35. Podbrd., 37. Šum.-novohr. podh.,

Tab. 20: 1 *Lastrea limbosperma*, 1a — část listu, spodní strana. — 2 *Thelypteris palustris*, 2a — část listu, spodní strana.

39. Třeboň. pán., 40. Jihočes. pah., 46. Lab. písk., 50. Luž. hory, 52. Ral.-bez. tab., 53. Podješ., 55. Čes. ráj, 56. Podkrk., 57. Podzvič., 61. Dol. Poorl., 63. Českomor. mezih., 64. Řičan. ploš., 66. Hornosáz. pah., 67. Českomor. vrch., 70. Mor. kras, 71. Drah. vrch. (Olšanský les u Račic-Pístovic), 73. Hanuš.-rychleb. vrch., 74b. Opav. pah. (Hněvošický les u Opavy), 75. Jes. podh., 76. Mor. brána, 80. Stř. Pobeč., 81. Host. vrchy, 82. Javorn., 83. Ostr. pán. (Pešgovský les u Petřvaldu), 84. Podbesk. pah. — O: v celé

oblasti; [doklady chybějí z fyt. o. 85. Kruš. hory, 89. Novohr. hory, 94. Tepl.-ad. sk., 95. Orl. hory]; v Karp. O. relativně vzácněji.

Celkové rozšíření: Západní a stř. Evropa, na severu do z. a jz. Skandinávie, na jihu do Pyreneji, stř. Itálie a s. části Balkánského poloostrova, Karpaty; Kavkaz, Japonsko, Kamčatka, Severní Amerika (sz. pobřežní část). — Mapy: MEUSEL et al. 1965: 17; HULTÉN FA 1968: 45; AFE 1972: 63.

2. *Thelypteris* SCHMIDEL — kapradiník

Thelypteris SCHMIDEL Ic. Pl., ed. J. C. Keller, 3: 45, 1763, nom. cons.

Lit.: HOLUB J. (1972): On the taxonomy and nomenclature of the European Marsh fern. *Taxon* 21: 331—332. — TRYON A. F. et al. (1980): Classification, spores and nomenclature of the Marsh fern. *Rhodora* 82: 467—474.

Vytrvalé byliny. Oddenek dlouhý, tenký, plazivý. Listy jednotlivé, vzájemně ± oddálené; čepel jednoduše zpeřená, dol. listky neredukované; okraje plodných úkrojků dolů ohrnuté. Výtrusnicové kupky přibližně uprostřed mezi jejich stř. žilkou a okrajem. Ostěry ledvinité, malé, záhy opadavé. Výtrusy hustě osténkaté nebo bradavčité, žlutohnědé. — Asi 800 druhů rozšířených v s. mírném pásmu, v Africe a na Novém Zélandě.

1. *Thelypteris palustris* SCHOTT — kapradiník bažinný

Tab. 20/2

Thelypteris palustris SCHOTT Gen. Fil. 10, 1834. — Syn.: *Acrostichum thelypteris* L. Sp. Pl. 1071, 1753. — *Polypodium thelypteris* (L.) L. Mant. Pl. 2: 505, 1771. — *Polystichum thelypteris* (L.) ROTH Tent. Fl. Germ. 3: 77, 1799. — *Aspidium thelypteris* (L.) SWARTZ J. Bot. (Schrader) 1800/2: 40, 1801. — *Nephrodium thelypteris* (L.) STREMPER Fil. Berlin. Syn. 32, 1822. — *Lastrea thelypteris* (L.) BORY Dict. Class. Hist. Natur. 6: 588, 1824. — *Dryopteris thelypteris* (L.) A. GRAY Man. Bot. North U.S. 630, 1848. — *Thelypteris thelypteroides* (MICHX) HOLUB *Taxon* 21: 332, 1972 non *Nephrodium thelypteroides* MICHX.

Exsikáty: PETRAK Fl. Bohem. Morav. Exs., no 702. — Extra fines: BAENITZ Herb. Eur., no 5390. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 1910/I, II. — Fl. Exs. Bavar., no 398. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 1102. — Gerb. Fl. SSSR, no 3358. — Herb. Fl. Ross., no 100.

Oddenek plazivý, bez zbytků bází odumřelých listů, v mládí s vejčitými hnědými plevinami. Listy (20—) 30—100 (—120) cm dl., jednotlivé, vzájemně ± oddálené, přímé, jednoduše zpeřené, na podzim odumírající; čepel listů v obrysu podlouhlá, kopinatá nebo obkopinatá, k vrcholu zúžená, k bázi nezúžená nebo jen nepatrně zúžená, tenká, na rubu v mládí velmi spoře plevinatá a spoře krátce bělavě chlupatá, popř. roztroušeně žláznatá, v dospělosti většinou ± lysá, světle zelená; listky kratičce řapíkaté, v (10—) 15—25 (—30) párech, peřenoklané až peřenosečné, v obrysu čárkovitě kopinaté, nejdelší 5—9 (—11) cm dl., s (8—) 10—20 páry z široké báze čárkovitě podlouhlých, celokrajných, tupých nebo ± špičatých úkrojků; listky nejdolejšího páru ± stejně velké jako prostřední nebo o málo menší (ale většinou delší než 2 cm); okraje sterilních úkrojků plo-

ché, fertlních (zejména za zralosti výtrusů) zřetelně dolů ohrnuté; řapík zděli čepele nebo poněkud delší, na bázi černavý, lysý nebo s velmi sporadickými hnědými plevinami. Výtrusnicové kupky ± uprostřed mezi stř. žilkou a okrajem úkrojků, ± okrouhlé, nakonec ± splývající; ostěry malé, ledvinité, nepravidelně zubaté, jen ve svém výkrojků upevněné. (VI—) VII—IX. Gf.

2n = 70 (extra fines)

Ekologie a cenologie: Slatiny, rašeliniště, rašelinné louky a rašelinné okraje rybníků, lesní bažiny, bahnitě olšiny; většinou na mezotrofních rašelinných půdách a eutrofních slatinách s vysokou hladinou ± stagnující podzemní vody. Optimum ve společenstvech svazu *Alnion glutinosae*, popř. *Salicion cinereae*, řídkěji v *Magnocaricion elatae*, *Phragmition communis* a *Cicution virosae*.

Rozšíření v ČR: Po celém území roztroušeně až vzácně; v termofytiku jen lokálně na příznivých stanovištích (slatiny), v mezofytiku roztroušeně, v oreofytiku vzácně. V planárním až submontánním stupni velmi roztroušeně, v montánním vzácně, ve vyšších polohách pravděpodobně chybí (min.: Libochovice, ca 170 m, Rohatec a Hodonín, ca 170 m; max.: Šumava, Horní Vltavice, ca 830 m). Velká část dřívě publikovaných a v herbářích doložených lokalit v důsledku antropických zásahů v posledních desetiletích zanikla anebo jsou v současné době ohrožené. Δ — Mapy: SLAVÍK FKS 1986: 41.

T: 3. Podkruš. pán. (Most), 5. Terez. kotl. (Libochovice), 10. Praž. ploš. (Kyje), 11. Stř. Pol., 13. Rožd. pah., 15.